Poštnina plačana v gotovini.
ŠTEV. 51.
V LJUBLJANI, petek, dne 5. marca 1926.
Posamezna številka Din 1·—.
LETO III.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelj in praznikov.
Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—.

Neodvisen političen list.
UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Propaganda svobode.

Nobena reč ni našemu narodu tako potrebna, kakor propaganda svobode. Nobene stvari pa vse naše stranke tako malo ne goje, ko ravno propagando svobode.

Sto- in stoletja se je naš narod sistematično učilo, da je svoboda zlo, sto- in stoletja se ga je vzgajalo v hlapčevstvu in le naravno je, da je ta stoletna vzgoja našemu narodu skoraj vzela zmisel za svobodo in da smo celo v revolucionarni poprevratni dobi morali slišati očitek robskih duš.

Pretiran in krivičen je bil sicer ta očitek, toda čisto brez vsake podlage vendar ni bil. Že pregovorna slovenska potrpežljivost ga deloma opravičuje.

Nismo pa izgubili samo pravega zmisla za politično svobodo, še mnogo bolj se pogreša v našem javnem življenju čut za duševno svobodo. Strpnosti naša politika sploh ne pozna in zagrizenost je celo hvaljena v liberalnih in demokratičnih strankah.

Ta zagrizenost gre celo tako daleč, da politično nasprotstvo običajno rodi tudi osebno sovraštvo in v tem oziru je slovenska politika zadnjih desetletij še zlasti deficitna. Koliko nesreče, koliko sporov je zanesla ta politika v rodbine in vse skupaj za prazen nič, kar je dejanski efekt vsega tega političnega prerekanja.

Na drugi strani pa je ta zagrizenost vse opravičuje. Ne vpraša se več, kakšna je moralna kvalifikacija strankarja, temveč tudi očitnemu zločincu se vse oprošča, samo da je zvest in slepo vdan strankar. Iz same strankarske zagrizenosti se potlači vsaka afera, pa čeprav je s tem ubita javna morala. Poštenjak ali nepoštenjak, to je stranskega pomena, odločilna je le strankarska zagrizenost.

Nujna posledica tega je seveda, da je tudi vsaka diskusija nemogoča. Na argumente nasprotnika se ne odgovarja s stvarnimi argumenti, temveč le s smešenjem in psovanjem. Le prenaravno je, če pri takih razmerah ne pridemo do nobenega razčiščenja pojmov in s tem do napredka v političnem mišljenju naroda.

Vsled zagrizenosti pa je tudi vsaka organizacija naroda nemogoča. Stalno se poudarja samo to, kar loči ljudi, pa čeprav je to še tako nepotrebna in brezvredna teorija iz tujine. Z vso spretnostjo pa se zamolčuje vse ono, kar nas najtesneje združi in niti naše malo število, naše skupno trpljenje, naša ista kri nas ne morejo združiti v eno organizacijo s skupnim ciljem in delom.

Vse to, ker ni čuta za svobodo. Ne stranka, ne posameznik se ne moreta povzpeti do tega, da bi spoštovala mnenje bližnjega. Vsak hoče imeti prav in misli, da je zaigral svojo čast, če razume tudi drugo mnenje. In če se v stranki, v društvu ali njegovi organizaciji ne godi vse tako, kakor hoče on, potem razbije stranko ali društvo ali pa ustanovi novo, kjer bo veljala le njegova. Tako se vedno bolj drobe sile naroda in skoraj postanemo nezmožni za vsako delo.

Manjka nam smisla za duševno svobodo ,manjka nam spoznanja, da pomeni prava svoboda vedno harmonijo družbe. V tej smeri bi morale pričeti stranke propagirati svobodo in naš narod bi bil mahoma prerojen. Pa tudi zmožen za delo in za obrambo svojih pravic. Zakaj bi bil organiziran in otresel bi se zagrizenosti.

Toda naše stranke menda ravno vsled tega ne marajo propagande svobode, ker ne morejo živeti brez zagrizenih pristašev. Ali pa ni stranka z zagrizenimi pristaši najslabša stranka?

Seja skupščine.

GOVOR NOTRANJEGA MINISTRA BOŽE MAKSIMOVIĆA. — MINISTER NAJAVLJA ŠE LETOS OBLASTNE IN OBČINSKE VOLITVE.

Beograd, 5. marca. Popoldanska seja se je pričela ob 5. uri. Prvi je povzel besedo minister notranjih del Boža Maksimović, ki je podal ekspozé o notranji politični situaciji in o delovanju političnih in policijskih organov. Takoj v začetku svojega govora omenja, da je sporazum narodne radikalne stranke in hrvatske seljačke stranke osnovan na ideji enega parlamenta, ene vlade, monarhije z dinastijo Karadjordjevićev na čelu in z nalogo, da izvaja današnjo ustavo. Na podlagi tega pojmovanja je došlo do današnje vladne koalicije. Koalicija je ustvarjena s pismenim sporazumom. Ta vlada je dolžna, kar se posebno naglaša, da izvaja ustavo na vsem ozemlju kraljevine SHS brez vsake izjeme tako, kakor to odreja ustava za to edinstveno in nedeljivo kraljevino.

Ako smo se zedinili za en parlament, ustavo in edinstveno ureditev države, t. j. bistven antifederalizem, to je, ako hočete, integracija edinstva, to je sistem **centralizacije z vso potrebno dekoncentracijo.**

Taka osnova za ureditev države, kjer se del poslov odvzema državni oblasti in izroči narodu, da jih ta obavlja v delokrogu svoje samouprave in ker so te samouprave tako velike, da lahko v svoji oblasti izdajajo naredbe zakonske moči in ker se poleg tega izmed poslov, ki so pridržani za državno upravo, del poslov izloči iz centralne uprave in izroči narodu — tak sistem in taka osnova za ureditev države nudi jamstvo, da se življenjske potrebe naroda in življenjske potrebe države lahko najhitreje zadovolje in da se ne oslabi država in narodna edinstvenost. Ako bi se sploh moglo taki stvari ugovarjati, se ne more ugovarjati načelu in sistemu. Odkrito se lahko reče, da bi bili taki ugovori pravilni, ali zaključki, ki se iz njih izvajajo so nepravilni in pogrešeni, ker so **oblastne volitve v prvi vrsti skrb vlade in bodo te volitve, kar zagotavljam pred narodno skupščino na način, ki obvezuje kraljevsko vlado, v najkrajšem času izvršene.**

Kar se tiče občin in občinske samouprave, smatram za potrebno, da vam rečem tole: Tudi vladi niso ljubi komisarji po občinah in v rednih razmerah tudi ni naloga vlade, da imenuje bilježnike ali da odločuje o tem, kdo naj bo knez ali upravitelj. Odkar je sedanja vlada na krmilu, so deloma že izvedene volitve v mestih in so izmenjani upravitelji in knezi v občinah. V avgustu so redne volitve za Srbijo in Črno goro in prepričan sem, da se bodo v teku tega leta vršile občinske volitve lahko tudi v ostalih pokrajinah, a najboljše bi bilo, da se **volitve izvrše v celi državi po edinstv. zakonu o občinah, ki bi bil enak za celo državo in ki mora po intencijah vlade biti predložen narodni skupščini še v tem zasedanju.**

Trdi se med drugim, da je uprava specialno policijska in nasilna, da je javna varnost slaba, da so pritožbe težke in velike, toda ne smejo se generalizirati sporadični incidenti in ne sme se smatrati, da so ti sporadični incidenti želja, in ako hočete, celo naredbo vlade. Da se gode neprilike v administraciji, zato sta dva razloga:

1. Kvalificanja uradništva ni glede na šolsko naobrazbo ali na strokovno sposobnost popolnoma zadovoljujoča, in ako hočete, tudi moralna kvalifikacija ne.

2. Krivda je v samem sistemu demokracije. (?) Ne obtožujem nikogar, a treba je, da položimo roke na srce in da priznamo, da so neprilike in da drug drugemu delamo očitke v tej smeri, kakor da bi to bila posebnost današnjega režima.

Vsi politični ljudje servirajo državni administraciji elemente, brez katerih bi mogla biti. Vi tako delate in mi tudi. To je splošna napaka, ki zelo ovira posle. Kar se tiče incidentov v službi, so bili, so sedaj in bodo tudi v prihodnjosti. A ti incidenti niso posledica mojih odredb, niti sistema in niso vedno niti enostransko delo žandarmerije. Klic: »A krivci se ne kaznujejo!« Maksimović: ni res. Prebral bom podatke in se boste lahko prepričali, da ni res. — Žandarji se usposabljajo, da bi bili dobri. Oni štejejo nad 19 tisoč ljudi. Vrše težko službo. Zagotavljam narodno skupščino, da bom posebno **strogo nastopal proti batinanju** državljanov.

Po mojem mnenju takih pojavov tudi kot izjemnih ni treba, žalo se tudi ne smejo dopuščati, ker taki pojavi najhujše in najtežje ponižujejo človeško dostojanstvo. Ako so bili taki pojavi, sem prvi med vsemi, ki si bom prizadeval, da jih ne bo več.

Varnost je bila zadnje leto absolutno boljša, kakor v kateremkoli prejšnjem letu. Važno je, da je komitaška akcija v Južni Srbiji popolnoma poražena. Vsaka taka četa je uničena. Lahko vam rečem, da bo vsak slučaj komitaškega vpada, ako se pojavi na spomlad, končal še slabše. Istotako je tudi kačaška akcija reducirana na najnižje število. Seveda ni bilo to doseženo brez težkih žrtev. V teku časa je bilo ubitih 8 častnikov žandarmerije in 549 žandarjev, ranjenih pa jih je bilo 327.

Ako bi se iz teh izvajanj o administraciji, policiji in žandarmeriji, ki so docela objektivna, moglo soditi, in tako se zdi po nekaterih medklicih, da se uradništvu, policiji in žandarmeriji vse spregleda pri upravljanju, potem se moram kategorično zavarovati proti takemu razumevanju in takim zaključkom. Ne morem dovoliti, da se odgovornost krivično vali na upravo. Ne jaz, ne kraljevska vlada ne bova dovolila, da nam politiko upravljata policija in žandarmerija. (?). Zagotavljam vas, da želimo politiko dela, poštenosti in zakonitosti v tej državi in da ne bomo nikomur dovolili očitka, da nimamo iniciative. Vsakdo mora izvrševati to, kar mu zaukažemo.

Posl. Vuletić zakliče: »Kaj je z umorom inženjerja Mijuškovića? Ali ste vi ukazali, da ga ubijejo?«

Maksimović: »Nisem. Kdo je morilec?«

Vuletić: »To je Karović, ki pa še dosedaj ni zaprt.«

Maksimović: »To ni res! Karović je zaprt in pride pred sodišče.«

Vuletić: »On še ni zaprt!«

Maksimović: »Karović je v zaporu in v kazenski preiskavi.«

Vuletić: »On je že pred dvemi leti izvršil umor, pa je gotovo dobil zato še odlikovanje.«

Maksimović »Ni tako!«

Dr. Spaho: »Kakor vi to opisujete, je torej vlada odredila, da ga umore.«

Maksimović: »Pa kdo to pravi?«

Dr. Spaho: »Vi ste rekli, da svojim organom dajete ukaze, oni pa jih izvršujejo.«

Maksimović: »Tega nisem rekel. Jaz sem rekel, da organi, ki prekoračijo svojo pristojnost ali ki zagreše kako kaznivo delo nosijo tudi odgovornost za to.«

Žanić protestira. Nastane hrup.

Maksimović: »Ministrstvo notranjih del mora poleg drugih stvari predložiti tudi osnutek zakona o občinah ter zakona o cenzuri filmov. Zadnji zakon je potreben, da se zaščiti morala (?) in obvarujemo mladino. Dalje se mora predložiti zakon o državljanstvu.« Na koncu svojega govora je minister Maksimović dodal še nekaj splošnih opomb o političnem položaju v naši državi ter rekel, da je v državi še precej neprijetnih stvari in da tudi še bodo. Toda to so še vse posledice povojnih razmer. Najhujša je bila doba demobilizacije ko so se vrnivši vojaki bavili le s trgovanjem in niso hoteli delati. Končno pa je vendar zmagal zdravi instinkt našega pionirja seljaka.

Predno je minister končal, je še apeliral na skupščino, da zaupa vladi.

Za njim je govoril dr. Kulovec, ki je kritiziral delovanje notranjega ministra, policije in žandarmerije.

Ob 8.30 je bila seja zaključena in naslednja napovedana za danes dopoldne ob 9.

RADIKALNA STRANKA SE PREIMENUJE V NARODNO STRANKO SHS.

Beograd, 5. marca. Glavni odbor radikalne stranke, ki je začel s svojimi sejami, bo vzel v pretres tudi vprašanje naziva stranke. Stranka naj bi se v bodoče imenovala: »Narodna stranka Srbov, Hrvatov in Slovencev.« Dalje bo glavni odbor razpravljal o vprašanju izključitve Mihajla Rankovića, Nastasa Petrovića in drugih zaslužnih radikalov. Kako stališče bo zavzel glavni odbor, je težko reči, ker so izključeni neodvisni radikali započeli posebno akcijo med člani glavnega odbora. Nastas Petrović in tovariši so predstavnikom glavnega odbora obrazložili svoje stališče. Oni nočejo in ne zahtevajo, da bi se vrnili v stranko. Potrebno pa je, da se njihov slučaj prouči in da se v glavnem odboru o tem vprašanju definitivno sklepa. — Govore, da se bosta skupini neodvisnih radikalov Nastasa Petrovića in Mihajla Rankovića spojili v novo skupino, v katero bi pristopili tudi drugi nezadovoljni radikali.

PO NEVERJETNEM KLEKLOVEM GOVORU.

Beograd, 5. marca. Izjave klerikalnega poslanca Klekla so izzvale veliko nezadovoljnost v vseh krogih narodne skupščine. Jugoslovanski klub je zato včeraj skušal omiliti učinek njegovih izjav in je Klekla branil s tem, da baje ne zna prav dobro jezika. Tako pojasnilo je izšlo v obliki službenga komunikeja Jugoslovanskega kluba.

Radikali so včeraj poudarjali svoje nezadovoljstvo napram Kleklu in vsej njegovi stranki in naglašali, da je Klekl s svojim govorom tako poslabšal položaj svoje stranke in svojega kluba, da se v bodoče ne more niti misliti na kako sodelovanje ali na kak sporazum s to stranko, če se izkaže, da se Kleklove izjave skladajo z mišljenjem njegove stranke.

POTOVANJE KRALJEVE DVOJICE V PARIZ.

Beograd, 5. marca. Kakor se doznava, je dr. Ninčić o priliki sestanka z Briandom tega obvestil, da bo naš kraljevski par posetil Francijo. To obvestilo je bilo sprejeto z zadovoljnstvom. Ne ve se pa še, ali bo šel kraljevski par prej v Rim ali v Pariz. To se bo odločilo šele po dogovoru z zavezniškim vladami.

Kriza parlamentarizma.

Vsi parlamenti na evropskem kontinentu preživljajo po vojni težke krize. Nove razmere so vrgle na površje nove stranke in nove ljudi, ki pa svoji težavni nalogi očividno niso kos. Zradikalizirane ljudske mase ne umejo ločiti demagoškega kričaštva na shodih od resnega in težavnega zakonodajnega dela in voditelji mas, katerim je divja demagogija prinesla mandate, danes niso več voditelji mase, ampak njeni ujetniki. Ta pojav opažamo po celem evropskem kontinentu v ostrejši ali milejši obliki, seveda tudi pri nas.

Moralna podlaga modernih ljudskih zastopov je čvrsta zavest državljanske skupnosti. Kjer se volilec ne zaveda državljanske skupnosti, ampak gleda pred seboj vedno le svoj oseben interes ali pa svoje lokalne ali strankarske koristi, tam se pravi parlamentarizem ne more razviti. Skupne državljanske zavesti pa zopet ne more biti tam, kjer živi še preživa tradicija onih časov, ko ljudem se ni bilo treba brigati njim samim za svoje gospodarstvo, ampak so se za splošnost brigale in nosile tudi vso odgovornost le posamezne osebe.

Glavna naloga parlamenta je razpolaganje z državnimi dohodki. Ljudje morajo sami vedeti, kaj zmorejo in kakšna bremena si bodo nalagi brez škode za posameznika in za skupnost. Kjer še vedno prevladuje naziranje, da je davčni denar »cesarski« ne denar državne skupnosti, tam so demagogiji odprta vrata na stežaj.

Zavest državljanske skupnosti je rodila na vsem svetu samo en parlament, to je angleški. Kontinentalna Evropa, ki se kar cedi samih idej, in to vedno novih in novih idej, rada imenuje angleški parlament »kramarski« ljudski zastop, ker se nikjer na svetu ne bijejo take ljute debate za vsak vinar javnega premoženja, kakor v Angliji. A ravno to je stara angleška tradicija, da se čut državne skupnosti izraža predvsem v skrbi za državno gospodarstvo. Propovedovati n. pr. nove socialne ideje, a ne imeti sredstev za njihovo oživotvoritev, ali ne znati preskrbeti si jih, je mlatva prazne slame.

Kontinentalna Evropa je v svoji revolucijski dobi od Anglije prevzela mnogo njenih svobodnjaških ustanov, pri tem pa je le prerada prezrla dejstvo, da ni vse za vsakega in povsod. Tako so v dobi ustavnosti prevzele skoraj vse evropske kontinentalne države angleški parlamentarizem v svoj ustroj, prevzele pa so žalibog le gole vnanje forme parlamentarizma, niso pa mogle prevzeti njegovega jedra in njegovega temelja, kajti zavest državljanske skupnosti se ne da dekretirati in se ne da prenašati iz kraja v kraj.

Evropske kontinentalne države so prevzele iz angleškega državljanskega življenja sistem volitev, ki se je polagoma razvil do splošne volilne pravice. Prevzele so sistem političnih strank, ki se pri volitvah bore za moč in oblast.

Razne forme angleškega parlamentarizma so evropske kontinentalne države preoblikavale in razvijale po svoje, hoteč stari angleški parlamentarizem še nadkriliti s svobodo in z vsemi mogočimi zahtevami moderne demokracije in demagogije, samo nekaj ni zmogel ves evropski kontinent: ustvariti iz evropskega kontinenta angleškega državljana in angleškega volilca! Zato pa danes ves evropski parlamentarizem hira in če govoriš z Angležem o evropskih parlamentarnih razmerah, se ti kvečjemu pomilovalno nasmeje.

Država, ki jo tvorijo državljani in ne masa ljudi, ki gleda v »državi« neko visoko nad ljudmi stoječo moč (»cesarja« itd.) — v državi, kjer odločujejo volilci, in ne oni, ki dajejo volilcu glasovnice ali kroglice, je presipavanje kroglic nemogoče. V takih državah tudi najmočnejša in najbrezobzirnejša vlada volitev ne more »delati«, ker bi se odpor volilcev izpremenil takoj v revolucijo. Kjer pa ni volilcev in državljanov, ampak oddajajo svoje glasove le oddajatelji glasov, često niti sami ne vedoč, komu in zakaj, tam o parlamentarizmu in parlamentarni kontroli vladanja ne more biti govora. V takih državah vlada samovolja, ki se bistveno prav nič ne razlikuje od nekdanjega absolutizma. Absolutist je absolutist, pa če javno nosi bleščečo uniformo ali pa se skriva za priprosto črno parlamentarno krinko.

Najboljši dokaz, kako malo je vkoreninjen parlamentarizem na kontinentalni Evropi, je ukinjenje parlamentov raznih južnih evropskih držav. Italija, baje velika dežela svobode, je danes dejansko brez parlamenta in nič in nihče se ne zgane. Tako je tudi v Španiji in v Grčiji. Če bi bil parlamentarizem v teh državah nekaj samoniklega, kar je vzklilo lo iz ljudstva in se razvilo doma, bi se Mussoliniju njegovi eksperimenti težko da obnesli. Ker pa je parlamentarizem v teh krajih tuja tvorba, ga lahko vsak obrezuje, kakor ga hoče, ali pa tudi odreže, ne da bi se ljudje najmanj zganili.

Zato pa se tudi ne smemo čuditi, če po raznih evropskih državah odmevajo klici po diktaturah. Sam bog vedi, zakaj ljudje zahtevajo diktatorje, ko še nikdar nič drugega imeli niso!

Resolucije s protestnega skoda.

I. Resoluvija.

Ljubljansko delavstvo, zbrano dne 3. marca na velikem javnem shodu v veliki dvorani hotela »Union« ugotavlja:

Po zaslišanju referatov, glasom katerih je odpustila Trboveljska premogokopna družba 1325 rudarjev, za ostale produktivne delavce pa uvedla praznovanje ene tretjine, tako da praznuje vsled teh ukrepov nad 3100 delavcev, istočasno pa napovedala, da bo podaljšala delovni čas in znižala mezde.

1. Tudi, če bi bilo res, da so redukcije, ki jih napoveduje TPD, nujno potrebne, bi pomenjal način, kako se nameravajo te redukcije izvesti brezprimeren protisocijalen čin eksponentov inozemskega kapitala.

V slučajih gospodarskih kriz je dolžna priskočiti prizadetim na pomoč vsa družba. Trboveljska premogokopna družba, ki je zbrala v letih dobre konjunkture, izrabljajoč delovno silo, stomilijonske rezerve, je dolžna pomagati delavstvu v časih krize in slabejše konjunkture tako dolgo, da si ustvari druge predpogoje za eksistenco.

2. Država, ki ni predvidela za slične socijalne katastrofe nikakih kreditov, je podala daljni dokaz popolnega neumevanja za socijalne naloge države. Ne samo da ni postavila v svoj proračun nikakih kreditov za podpiranje brezposelnosti, — ona ni storila ničesar, da bi se delovna sila organizirala, da bi se gradila stanovanja in izrabijo vse neštete možnosti, kjer bi se mogla delovna sila koristno uporabiti.

3. V kolikor je mogoče dobiti sodbe o gospodarstvu TPD in razlogih krize, je pa nadvse verjetno, da kriza ni tako akutna, kakor jo slika družba in je verjetna domneva, da izrablja trenotno slabšo konjunkturo za napad na zakoniti delovni čas in na delavske mezde, čeravno delavske mezde niso dosegle niti prav že itak sramotno nizkih predvojnih mezd in čeravno so cene premoga daleč previsoke in mnogo višje nego predvojne.

4. Sedaj veljaven pravilnik Bratovskih skladnic omogoča, da bodo izgubili reducirani rudarji še svoje članske pravice pri Bratovskih skladnicah.

Iz vseh teh razlogov **zahtevamo:**

1. Državna oblast naj sestavi komisijo sestoječo iz rudarske oblasti, zastopnikov parlamenta, Delavske zbornice in delavskih zaupnikov, ki naj pregleda knjige TPD, naj preišče obseg krize in gospodarstvo TPD, zahteva naj gospodarski program, javnosti pa naj izda o tem poročilo, dotlej naj se vsaka redukcija obustavi.

2. Rudarska oblast naj prepreči kršenje zakona o osemurnem delavniku in predpisov o socijalni zaščiti.

3. Družba in država naj priskočita na pomoč vsem delavcem, kojih eksistenca je vsled redukcije ogrožena, zlasti s tem, da jim najde novih delovnih prilik.

4. Pri akordnih tarifih naj se odpravi premijski sistem, ki ustvarja zvišano produkcijo na škodo delavskega zdravja in veča brezposelnost.

5. Pravilnik Bratovskih skladnic naj se nemudoma popravi v smislu tozadevnih predlogov delavskih strokovnih organizacij.

Da se te zahteve učinkovito podprejo **pozivljamo** delavstvo vseh strok, da se organizira v svojih strokovnih organizacijah in odbije organiziran napad delodajalcev na delavske pravice, kajti brez sodelovanja delavstva se ta kriza ne more rešiti.

II. Resolucija.

Ugotavljamo, da je imelo ministrstvo saobračaja s TPD sklenjeno pogodbo glede dobave premoga in sicer vedno za pol leta naprej. Na ta način si je TPD znala zagotoviti odjem od železnice, dočim saobračajno ministrstvo z nobenim drugim rudnikom ni imelo podobne pogodbe in so tako drugi, zlasti tudi državni rudniki imeli slabše konjunkturne pogoje. Ta pogodba TPD je potekla s februarjem in sedaj se družba trudi, da bi saobračajno ministrstvo sklenilo novo pogodbo z novo razpečevalno družbo. Ministrstvo se še ni odločilo.

Na podlagi teh ugotovitev zahtevamo:

1. Saobračajmo ministrstvo naj obnovi pogodbo samo s TPD in povsem izloči vmesno razprodajno družbo premoga. To pogodbo naj saobračajno ministrstvo sklene le pod pogojem, da družba sprejme vse delavstvo nazaj v delo in da družba opusti tudi vse druge ukrepe glede podaljšanja delovnega časa in znižanja mezd.

2. Zavedamo se, da je usoda rudarskega delavstva v znatni meri tudi v rokah ministrstva saobračaja, ki ima možnost, da pri obnovitvi pogodbe ščiti delavske interese.

Iz madjarskega parlamenta.

Na povelje vrhovnega falzifikatorja, grofa in ministrskega predsednika Bethlena, je sklenil madjarski parlament, da se seje zbornice odgode do 16. t. m., ker bi drugače bila nevarnost, da bi opozicionalni poslanci docela diskreditirali Bethlena in in njegovo sleparsko vlado.

Potek zadnje seje madjarskega parlamenta je bil tudi v resnici tak, da se je Bethlen smel bati za svojo vlado.

Vrsto napadov je otvoril mejni grof Pallavicini.

Med drugim je čisto decidirano izjavil, da je **Windischgrätz sporazumno in s znanjem vlade ponarejal bankovce.** Povedal je, da mu je razložil Windischgrätz na neki večerji, ki sta se je udležila tudi prof. Meszaros in posl. Lingauer načrt za ponarejanje čeških bankovcev. Ko je pozneje Pallavicini Windischgrätza vprašal, če je opustil svoj načrt in kako more kot legitimist delati z Bethlenom, je odgovoril:

»Načrt izvajam v sporazumu in z odobravanjem vlade! Vi vsi ste nerealni politiki. Z vami se ne da nič doseči. **Bethlen je vendar ves drugačen mož!«**

Nadalje je izjavil Pallavicini, da je bil Bethlen natančno poučen o vsem poteku falzificiranja. Rečem še več. Vlada je storila vse, kar je bilo v njeni moči, da potlači škandal, ki je nastal z aretacijami v Haagu. Končno je izjavil Pallavicini, da je pripravljen vse to ponoviti v časopisju ali na javnem shodu, da da napadenim tako možnost, da ga tožijo.

Bethlenov odgovor.

Samo par najbolj markantnih mest. Kar je govoril Pallavicini, je seveda laž. Pallavicini se mora takoj javiti državnemu pravdništvu. On je sokriv, ker ni stvari takoj naznanil. Nato je izjavil Bethlen, da je slišal o neki večerji, katere se je udeležil tudi Pallavicini in na kateri je Windischgrätz razvijal svoj načrt za falzifikacijo. Od navzočih je samo eden protestiral, toda ta ni bil grof Pallavicini. (V resnici lepa družba so ti madjarski plemiči. Samo eden protestira proti ponarejanju. Op. ured.)

Nato je podal obširna odkrija posl. Friedrich.

Povedal je, da so bili na pritisk zunanjega ministra grofa Banffyja izpuščeni na Dunaju zaprti falzifikatorji. Škoda, ki so jo vsled teh falzifikatov utrpele nekatere banke, je bila **poravnana iz državne blagajne.** Ponarejevalce je podpirala madjarska vlada.

Justični minister Pesthy je nato prečital protokol o zaslišanju prof. Meszarosa, ki je izjavil, da je **madjarski vojni minister** (to je bil Friedrich) **dal denar za falzificiranje bankovcev.** Končno se je Pesthy spozabil in izjavil, da je **leta 1921 madjarska vlada pripravljala napad na Češkoslovaško, da pa ji je za to manjkalo denarja, vsled česar je bilo sklenjeno, da se prične s falzificiranjem češkoslovaških bankovcev.**

Te nepremišljene besede justičnega ministra so vlado naravnost konsternirale in posl. Ugron je tekel k predsedniku skupščine, da takoj prekine sejo. Ta je to storil, na kar se je Pesthyjev govor primerno falzificiral.

Še par značilnih izjav

za popolno moralno propalost madjarske vlade.

Vladni poslanec Kallay je dejal: Vsi smo vedeli o ponarejanju bankovcev, toda mi nismo bili dolžni, da stvar naznanimo.

Justični minister Pesthy: »Tudi če počite od jeze, ne bomo imeli dokazov proti Barosu.« (Ta je namreč dal iz poštne hranilnice 400 milijonov kron za stroške falzifikacije. Op. ured.)

Vladni posl. Eckhardt: Levičarski tisk se ne bi obotavljal povzročiti raje tudi revolucijo, ko pa molčati o tej zadevi. Na te besede sta mu Bethlen in Pesthy demonstrativno ploskala.

Iz okolice Horthyja pa so izjavili: »Raje bredemo do kolen v krvi in izstrelimo zadnjo patrono, kakor pa da bi odnehali.«

Taka je slika madjarske vlade! In vendar se najdejo v Evropi še vlade, ki ta do kosti korupten režim podpirajo in vendar se najdejo še diplomati, ki stiskajo Bethlenu roko.

Politične vesti.

= **Debata o nemških manjšinah** je bila v naši skupščini. Kakor običajno, se tudi ta debata ni vodila v znamenju resne argumentacije, temveč v znaku umetnega ogorčenja, ki je za ozračje beograjske skupščine tako značilno. Jasno je, da govorov nemških poslancev niso mogli srbski in hrvatski poslanci v celoti odobriti. Nasprotja so vendarle prevelika. Toda posl. Kraft je povedal tudi stvari, ki že presegajo manjšinsko vprašanje in na katere je skupščina morala pozitivno reagirati, če hoče, da je naša država **pravna država.** — Enako je treba konstatirati, da je bil nastop nekaterih poslancev pod kritiko in upravičeno je vzkliknil posl. Moskovljević, da se ne sme pustiti, da delajo ti poslanci sramoto srbskemu imenu. — Nikdar ne pridemo do rešitve manjšinskega vprašanja, če se bo skušalo to vprašanje reševati le s strastjo. To važno vprašanje je mogoče rešiti le z diskusijo, toda kakor običajno, tako so se tudi to pot izkazali naši poslanci kot nezmožni za diskuzijo.

= **Nemški in naši socialni demokrati.** — Vedno ista pesem se ponavlja. Nemški socialni demokrati korakajo vedno zvesto z vsemi meščanskimi strankami, kadar gre za nemške nacionalne interese, naši socialni demokrati pa tudi v nacionalno najbolj važnih trenutkih poudarjajo samo svoje internacionalstvo. To se je te dni zopet jasno videlo. Komaj smo sprožili misel slovenske fronte, že se je oglasila »Delavska politika«, da se iz te fronte norčuje in to v času, ko tudi Trboveljska premogokopna družba dokazuje potrebo delavske solidarnosti. Čisto drugače nastopajo nemški socialni demokrati. Ko je izdala češkoslovaška vlada svoje znane jezikovne naredbe, so nemški socialni demokrati takoj podvzeli najenergičnejšo borbo proti tem naredbam. V Karlovih Varih so priredili nemški socialni demokrati tri velike protestne shode, ki se jih je udeležilo 15.000 ljudi. Po shodu so uprizorili socialni demokrati velike demonstracije in je ponovno prišlo do težkih spopadov s policijo. Ta je celo potegnila samokrese. — Tako branijo nemški socialni demokrati nemško nacionalna in jezikovna vprašanja. Naši pa so ponosni na to, da stoje v vsakem narodnem boju ob strani. Ali res ne uvidevajo socialnodemokratski voditelji, da s svojim postopanjem slabe pozicijo našega naroda? Mogočen nemški narod enoten — mi pa neenotni vsled luksuznega pojmovanja mednarodnosti! — To dosledno rušenje nacionalne discipline postaja v resnici že podobno izdajstvu.

= **Dr. Luther odločno odklanja pomnožitev števila stalnih članov v Svetu Zveze narodov.** Na banketu v Hamburgu je imel nemški kancelar dr. Luther velik govor o vstopu Nemčije v Zvezo narodov. Samoposebi se razume, je naglašal dr. Luther, da se v Svetu Zveze Narodov ne sme izvršiti nobena pomembnejša izpremeba, dokler ni njegov član tudi že Nemčija. Ravno tako samoposebi umljivo je, da more Nemčija vstopiti v Zvezo narodov le, če postane stalni član zveze. Nemčija ima vso pravico zahtevati, da najde Zvezo pri svojem vstopu takšno, kakršna je bila, ko se je pogajala za vstop. Nemčiji se preje nikdar ni omenilo, da se misli na izpremembe v Svetu, dosledno se morejo sedaj te izvršiti le v sporazumu z Nemčijo. Če se to ne bi zgodilo, potem je vprašanje, če more Nemčija sploh vstopiti v Zvezo narodov in vsi v Locarnu doseženi uspehi so ogroženi. — Kakor poroča Reuter, bo vprašanje povečanja stalnih članov v Svetu Zveze narodov odgodeno na jesen.

= **Za poljsko-nemško zbližanje** je napisala zelo tople besede »Germania«, glasilo nemškega centra. Med drugim pravi: Naj bo menjajoča se politična situacija kakršnakoli, iz vzrokov verskega in kulturnega sorodstva so si Nemci in Poljaki vendarle bližji ko Rusi in Nemci. Kakor je za mir in procvit zapada nujno potrebno zbližanje med Nemčijo in Francijo, ravno tako je potreben med Poljsko in Nemčijo sporazum, pri katerem morata oba naroda doprinesti dobrohotne žrtve. **Ne razpad, temveč utrditev Poljske je v nemškem interesu.** Mislimo, da smemo trditi, da obstoji to- in onstran Visle nagnenje, da se pride s pomočjo katoliških krogov v obeh narodih do sporazuma. Ne obotavljamo se izjaviti, da bodo ta prizadevanja našla naše polno odobravanje in podporo. — Kljub tej Poljakom prijazni izjavi pa pravi list, da Poljska ni upravičena do stalnega mesta v Svetu Zveze narodov, temveč da bi se moglo govoriti le o nestalnem mestu Poljske in sicer šele na jesenskem zasedanju.

= **Mladi Bethlen razširjevalec falzifikatov.** Kakor poroča dunajski »Abend«, je bil eden glavnih razpečevalcev falzifikatov Bethlenov sin, ki je spravil med ljudi za parmilijonov falzifikatov. Trdi se, da je to dejstvo oni »šlager«, ki ga je napovedal grof Teleki in s katerim misli prisiliti Bethlena, da ga ščiti.

= **Od falzifikatov je hotela živeti budimpeštanska policija.** Na zaslišanju je izjavil Schultze, ki je naučil Madjare, da so znali brezhibno ponarejati bankovce, tudi sledeče: Nekoč se je udeležil seje falzifikatorjev tudi policijski šef Nadossy. Na seji je izjavil, da bo njegova najvažnejša in prva naloga, da bo s pomočjo od razpečevanja falzifikatov dobljenega denarja izpopolnil budimpeštansko policijo. — Večjega cinizma si skoraj res ni misliti, kakor da si hoče šef policije s falzifikati urediti policijo.

= **Iz Daljnjega Vzhoda.** Veliki japonski listi poročajo, da je delavnost Rusije v Mongoliji in na Kitajskem vedno silnejša in da so zapletljaji med Japonsko in Rusijo skoraj neizbežni. Japonski reakcionarni krogi celo trde, da je vojna med obema državama neizogibna in da je za Japonsko tem bolje, čim preje pride do te vojne. — Čangsolin, najemnik Japoncev, je poslal pekinški vladi, ki je čisto pod ruskim vplivom, noto, v kateri grozi, da bo nastopil z oboroženo silo, če pride do rusko-kitajskega sporazuma v vzhodno-kitajskem vprašanju. — Nadalje se poroča, da je sovjetska propaganda ob mandžurski progi vsak dan večja in da more priti do težkih sporov med Japonsko in Rusijo, če ta propaganda ne prestane.

Kratke vesti.

Španska kraljeva dvojica namerava v aeroplanu poleteti v Argentinijo. Na angentinska tla bi stopil kralj v gala uniformi, kraljica pa v veliki toaleti z diademom in vlečko.

10 novih aeroplanov za vzdrževanje prometa med Španijo in Argentinijo namerava zgraditi španska vlada.

V 25 dneh okoli sveta namerava priti ameriški novinar Wells. Vso pot misli prepotovati z aeroplanom, samo pot iz Moskve v Vladivostok po železnici.

Beležke.

»Delavska politika« piše:

»Tudi mi smo za enotne fronte; smo zanje, pa le dve taki fronti imata mesta v človeški družbi: fronta delavcev in fronta meščanskih kapitalistov. Vse drugo je pustna maškerada.«

Radovedni smo, v kateri fronti je g. Anton Kristan.

Prosveta.

Opozarjamo na današnji simfonični koncert, ki ga priredi pod vodstvom skladatelja Emila Adamiča orkestralno društvo Glasbene Matice v Ljubljani in na katerem se izvajajo tri slovenske izvirne skladbe, med njimi dve suiti prvič na javnem koncertu. V drugem delu pa so razni karakteristični plesi ruskih skladateljev Čajkovskega in Borodina. Orkester je sestavljen iz članov orkestralnega društva, članov muzike Dravske divizije in članov opernega orkestra. Vseh sodelujočih je okrog 60, izmed teh 10 prvih vijolin. Program je izredno zanimiv ter zasluži vse naše zanimanje. Izmed izvirnikov naj omenimo v prvi vrsti Šantlovo suito za veliki orkester in pa Adamičeve Ljubljanske Akvarele za močan godalni orkester. Natančna razlaga oziroma nekak uvod v posamezne točke sporeda, je tiskana v koncertnih programih, ki se prodajajo v predprodaji vstopnic v Matični knjigarni ter zvečer pri biljeterjih. Vsem posetnikom toplo priporočamo, da prečitajo radi lažjega razumevanja posameznih del razlago. Občinstvo opozarjamo, da je še dovolj vstopnic vseh vrst na razpolago v Matični knjigarni danes cel dan, od 5 ure naprej pa pred koncertno dvorano v Unionu.

Zbori. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo s književno prilogo (vsak drugi mesec). Urejuje Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Drugi zvezek letošnjega letnika je pravkar izšel in prinaša dva najnovejša, zelo zanimiva mešana zbora Emila Adamiča, »Zazibalko« in »Cigansko posmehuljo«. Tretji zvezek za marc s književno prilogo izide čez štirinajst dni. — Uprava »Zborov« uljudno prosi za poravnavo letošnje naročnine. — »Zbore« vsem pevskim društvom in prijateljem glasbe toplo priporočamo.

Dnevne vesti.

ČUDODELNIK COUE IN NAŠA MONOPOLSKA UPRAVA.

V Lyonu živi čudodelnik Coué. Po svojem poklicu je lekarnar. On pa ne prodaja samo na recepte zapisanih zdravil ali pa raznih čajev in domačih zdravilnih rož brez recepta, ampak zdravi ljudi tudi brez strupov in brez rož.

Mož slovi dandanes že po vsem svetu in na stotine ljudi se obrača nanj vsak dan za pomoč. Pomaga jim pa tako, da jim pravi: »Govorite vsak dan zvečer po dvajsetkrat krat zaporedoma: Meni gre dobro in počutim se vsak dan bolje.«

Za ta nedolžni, jako dobri recept je zvedel tudi neki Ljubljančan, ki je pokadil vsak dan po 20 Zeta cigaret. Umevno, da je gospod iz Ljubljane težko obolel. Tobaka se pa nikakor ni mogel odvaditi, dokler si ni začel vsak večer ponavljati po dvajsetkrat zaporedoma: »Zeta cigarete so zanič in nikdar več jih ne bom kadil!«

Danes mož sploh ne kadi več slavnih izdelkov še slavnejše naše monoplne uprave, monopolna uprava pa bo na svoji prihodnji seji sklenila predlagati našemu ministru policije, da francoskega čudotvorca zapre.

——

— **Telefonski in brzojavni promet.** Te dni je divjal v nekaterih delih Srbije hud vihar, ki je povzročil, da je bila telefonska in brzojavna zveza Beograda s severnimi pokrajinami države in deloma tudi z inozemstvom tri dni skoro popolnoma prekinjena. Vzrok pogostemu prekinjenju, ki se ponavlja že mesec in pol, je pa prav za prav defektno stanje, v katerem se nahajajo brzojavni in telefonski drogi nekaterih naših prog, ki niso bili že od konca vojne nikoli več popravljeni.

— **Ponovna prepoved krošnjarjenja na železnicah.** Krošnjarjenje na železnicah je bilo, kot smo svoječasno poročali, že enkrat prepovedano. Ker pa so jeli krošnjarji zopet sitnariti po vagonih, je izdalo prometno ministrstvo tozadevno ponovno prepoved.

— **Likvidacija južne železnice.** Finančna kompetenca za južno železnico, ki je pripadala doslej komiteju Južne železnice, preide s 1. aprilom v delokrog direkcije državnih železnic.

— **Izseljeniška kvota Jugoslavije** znaša 671 letno. Mesečno smejo izdati ameriški konzulati maksimalno eno desetino kvote, to je 67 vizumov. Od 1. julija do 31. decembra lanskega leta so izdali ameriški konzulati 324 vizumov, zato ostane do 30. junija t. l. še 347 vizumov.

— **Pobijanje škrlatice.** Z ozirom na to, da se je pojavila v večjih krajih države, zlasti v Bosni, epidemija škrlatice, in sicer v takih dimenzijah, da so morali zapreti osnovne šole, je naročilo ministrstvo narodnega zdravja oblastnim sanitetnim referentom, da se imajo v vseh teh krajih cepiti otroci s serumom proti škrlatici.

— **Moderniziranje Beograda.** Uprava beograjske cestne železnice je pričela polagati po ulicah v centru mesta dodzemeljski kabel. Tekom leta se položi podzemski kabel tudi po ulicah na periferiji.

— **Petdesetletnica beograjskega ženskega društva.** Beograjsko žensko društvo, eno od najstarejših kulturnih društev Srbije praznuje dne 30. maja petdesetletnico svojega humanega, kulturnega in prosvetnega delovanja.

— **400 ameriški dijakov** poseti koncem tega meseca naše Primorje. Dijaki se nahajajo na študijskem potovanju po Evropi. Ogledali si bodo, kot se čuje, Split, Dubrovnik in Boko Kotorsko.

— **Zgradba velikega internata v Kragujevcu.** Meseca aprila se prične graditi v Kragujevcu velik internat za učence tamkajšnje obrtne šole. Ministrski svet je votiral za zgradbo 5,500.000 Din

— **Društvo prijateljev humanistične gimnazije** vabi vse člane in prijatelje na svoj redni občni zbor, ki se vrši danes, v petek, 5. marca ob 3. uri popoldne v posvetovalnici I. drž. gimnazije v Ljubljani. Dnevni red: 1. Sedanje stanje staroklasičnega humanizma v srednjem šolstvu drugih držav. Predavanje prof. dr. J. Debevca. 2. Poročilo odbora. 3. Eventualia.

— **Izplačilo 9. kupona 7% investicijskega posojila.** Po odredbi finančnega ministrstva je dala generalna direkcija državnih dolgov Narodni banki v Beogradu na razpolago 17 milijonov 456.950 Din za izplačilo 9. kupona 7% invest. posojila iz l. 1921. Kupon se izplača 15. t. m., izplačevala ga bo oblastna finančna direkcija v Novem Sadu, okrožne in srezke finančne uprave, blagajne finančne poštne hranilnice v Beogradu ter filijalke v Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu in banke, ki so vpisovale posojilo.

— **Dvatisoč predavanj na dunajskih visokih šolah.** Pravkar je izšel na Dunaju izkaz o predavanjih, ki se bodo vršila v poletnem semestru na tamkajšnjih visokih šolah. Število je presenetljivo: Na obeh teologičnih fakultetah je predvidenih 62 predavanj, na filozofični 481 itd., vsega skupaj, okrog 2000 predavanj. — Na tehnični visoki šoli bo v poletnem semestru 375 predavanj, na poljedelski visoki šoli 139, na živinozdravniški 45, na trgovski 206. Vsega skupaj bo na dunajskih visokih šolah v poletnem semestru dvatisoč in eno predavanje. Dunajski akademiki bodo imeli torej dovolj prilike, da se kaj nauče. V rezultatih bomo poročali.

— **Brat in sestra obsojena na smrt.** Porotno sodišče v Leipzigu je obsodilo te dni na smrt kriminalnega uradnika Ilskega iz Lodza in njegovo sestro. Imenovana sta umorila meseca oktobra pr. l. v bližini mesta na bestialen način tamkajšnjega policijskega nadzornika Völkel-a.

— **Iz »Vojnega lista«.** V našo vojsko so sprejeti bivši rezervni sanitetni oficirji avstro-ogrske armade: dr. Anton Goričar, dr. Ivan Majnarič ter dr. Pavel Vovšek.

— **Iz policijske službe** Rudolf Maté, pomožni komisar obmejne policije v Veliki Kikindi je imenovan za policijskega komisarja v Beogradu.

— **Razpisana mesta poštnih starešin:** Žužemberk (III/1), Gorenja Lendava (II/2), Rogaševci (II/2), Črna pri Prevaljah (II/1), Mežica (II/2), Toplice pri Novem mestu (II/2), Loka pri Zidanem mostu (II/1), Planina pri Rakeku (II/2), Križevci v Prekmurju (II/2). Prošnje je vložiti pri poštnem ravnateljstvu v Ljubljani.

— **Dva otroka živa zgorela.** V Hrastju (okraj Gornja Radgona) je pogorelo te dni gospodarsko poslopje Ivana Žnidaršiča. Vsa zaloga živil, žita in krme je pogorela. Stanovanjsko hišo in živino so rešili. Požar sta povzročila dva otroka, ki sta se igrala v gospodarskem poslopju z vžigalicami. Ko sta videla, kaj sta napravila, sta se iz strahu pred kaznijo v gospodarskem poslopju skrila. Ker ju ni nihče pogrešil, da bi jih bilj pravočasno rešili, sta otroka živa zgorela.

— **Velik požar v sladkorni tovarni.** Kot poročajo iz Prage, je izbruhnil te dni v neki tamkajšnji tovarni sladkorja požar, ki je povzročil 4,000.000 Kč škode. Požar je nastal, kot se domneva, vsled kratkega stika.

— **Žalostna smrt pijanca.** Prekajalec mesa Franc Kudey na Dunaju je bil nasilen človek in velik pijanec. Te dni je prišel, kot običajno domov pijan kot čep. Pretepel je svojo ženo, jo spodil iz hiše ter grozil tudi svojemu 16letnemu sinu. Žena je prosila bližnjega policijskega stražnika, naj spravi pobesnelega možakarja na varno. Stražnik je šel v njegovo stanovanje ter ga prosil z lepa, naj bo pameten. — Dunajski stražniki so namreč prav dostojni ljudje. Pijani mesar pa je skočil v trgovino ter se vrnil z velikim nožem, s katerim je rezal navadno gnjat ter navalil na stražnika. Potisnil ga je v kot, tako, da ni mogel potegniti sablje. Zato je potegnil stražnik samokres ter zaklical »Roke kvišku!« V odgovor mu je nastavil mesar nož na prsi ter ga hotel zabosti. Stražnik je izprožil in mesar je dobil krogljo v usta. Zgrudil se je na mestu mrtev.

— **Žrtev razposajenosti.** V torek popoldne se je pripetila v ulici Broletto v Trstu nesreča, ki je stala porednega 15-letnega dečka življenje. Po ulici se je pripeljal tovorni voz. Ko ga je opazila gruča razposajenih frkolinov, ki so se na ulici igrali, so tekli nekateri izmed njih, kot je pri razposajenih otrocih navada, za njim, hoteč se nekoliko popeljati. Med njimi je bil tudi 15 letni Humbert Parigio. Kljub temu, da je voznik podil otroke proč, se je Humbertu posrečilo, da je zlezel neopažen zadaj na voz. Po nesreči se je zadel voz kmalu nato ob cestni kamen ter se prevrnil. Pri tem je prišel Humbert pod voz ter se tako težko poškodoval, da je dve uri nato v bolnici umrl.

— **Pet smrtnih obsodb v Vilni.** V Vilni je bilo te dni obsojenih 5 banditov radi roparskega napada na neki osebni avtomobil na smrt.

— **Nenavaden protest.** Iz Budapešte poročajo: Mesar Löbel je ubil v prepiru v gostilni nekega infanterista. Obsojen je bil na 7 let ječe. Višje sodišče je znižalo kazen na 4 leta. Na splošno presenečenje se je Löbel radi tega hudo razburil. Protestiral je zoper znižanje kazni ter izjavil, da hoče sedeti 7 let, ker si šteje — spričo dejstva, da so bili czongrajski antentatorji oproščeni — v čast biti zaprt. Bil je tako hud, da je hotel vreči v predsednika, ki mu je objavil sodbo višjega sodišča, križ.

Danes zvečer ob 20. uri v Unionski dvorani

SIMFONIČNI KONCERT

ork. društva Glasbene Matice. Na vsporedu: Mihevc, Šantel, Adamič, Čajkovski, Borodin.

Ljubljana.

— **Javna dela v Ljubljani.** Pri šentpeterskem mostu popravljajo javno stranišče. V poznih večernih urah iščejo ljudje stranišče začasno pod mostom, če ni stražnika blizu. — Dolenji del Prisojne ulice so razkopali in odvažajo gorenjo plast na novo cesto, ki bo spajala Ahacljevo cesto z Ranzingerjevim skladiščem. Sredino Prisojne ulice hočejo znižati, da se ne bi voda scejala na hodnike. — Križevniški trg so posipali in zravnali globoke razjede, ki si jih je bila izkopala voda. Sedaj deluje na Križevniškem trgu parni valjar, ki se bo pa kmalu preselil na Prisojno ulico. — Na voglu belgijske vojašnice nasproti sokolskemu telovadišču na Taboru popravljajo kanal. Kanal bo popravljen jako temeljito, ker je prostorček okoli kanala že skoro 14 dni ograjen; a delo še danes ni gotovo. Pod vlado trosveta se torej Ljubljana jako živahno giblje in se temeljito popravlja, tako da bo imela takrat, ko bodo razpisane nove občinske volitve, popolnoma novo lice.

— **Podoficirsko podporno društvo ljubljanske garnizije** priredi v soboto dne 6. marca t. l. v veliki dvorani tukajšnjega mestnega doma »družabni večer« s plesom, šoljivo pošto in prosto zabavo. Slavno občinstvo se naproša, da se tega družabnega večera v čimvečjem številu udeleži. Vstopnine prosto.

1— **Občni zbor društva Atena** se bo vršil dne 15. marca t. l. ob 4. uri popoldne v Mali dvorani Narodnega doma z običajnim dnevnim redom. Vabimo cenjeno članstvo k obilni udeležbi.

1 — **Aretiran protidržaven element.** Ivan Zuža iz Vodmata je zabavljal pri vsaki priliki čez Jugoslavijo. Opetovano je trdil, da te države ne prizna, češ da je prisegel zvestobo samo avstrijskemu cesarju. Sedaj ga je končno policija aretirala ter ga bo izročila sodišču, da bo prejel zasluženo plačilo.

Ljubljanska porota.

BOLČI ŽVAN, TIP SLOVENSKEGA PUSTLOVCA, PRED POROTNIM SODIŠČEM.

Kadar se govori o velepoteznih pustolovcih, smo Slovenvi navajeni videti v njih le sinove velemest in velikih narodov. Časopisna poročila iz daljnega sveta skoro redno poročajo o tem ali onem pustolovcu, ki je znal posebno spretno nastopiti in sleparitl. V romanih in v filmih najdemo polno takih »junakov«, ki znajo vleči na zvijačen način iz omejenih ljudi denar in ugajati raznim krasoticam.

No, Slovenci ne smemo zaostati, in da smo zmožni tudi mi producirati tak tip velepoteznega pustolovca, je pokazal slučaj **Bolči-ja Žvana.**

Obravnava dne 4. t. m. proti Žvanu je bila gotovo najinteresantnejša med vsemi letošnjimi porotnimi obravnavami. Dogodki, ki so se tu opisovali po pripovedovanju prič, drž. pravnika in obtoženca, so bili vredni vsakega filmskega operaterja, da jih ovekoveči v vsej njihovi zanimivosti, menjajočih scenah, prevrtljivi naturi glavnega junaka, v vsej tragiki in zlasti v vsej komiki.

Obtožnica proti Žvanu navaja, okoli 73 poneverb in sleparij z okroglo 27.000 Din skupne vrednosti. Le majhen del te vsote je krit.

Bolči Žvan ima za seboj dovolj burno življenje. Rojen je leta 1910 v Šent Rupertu in pristojen v Kamno gorico pri Kropi, sedaj stanuje v Tomačevem. Ima tri razrede slaboznane šentviške gimnazijske vzgoje, sam pa si je preskrbel brez vednosti oblastev zrelostno spričevalo in absolvirane študije eksportne akademije. Za vlogo inteligentnega akademskega izobraženca je kazal vedno dovolj nadarjenosti — dokler ga niso zasačili. Bil je v raznih službah, najprej v neki zavarovalnici, potem v Ljubljanski kreditni banki, dalje v banki v Bjelovaru, nazadnje pa si je služil kruh kot akviziter.

Ko je pričel »Bibliografski zavod« v Zagrebu izdajati znano delo »Narodno Enciklopedijo«, se je ponudil zavodnemu zaupniku **Radovanoviču** kot prodajni agent. Radovanovič sam ni imel z »Bibliografskim zavodom« nikake pogodbe, da sme kasirati tudi denar, vendar mu je zavod to pravico molče priznaval. Ista pravica je prešla potem tudi na Žvana. Tudi, ko je zavod Radovanoviču odvzel pravico agitirati za enciklopedijo in je Žvan istotako dopil odpoved, (sam trdi, da ni nikoli prejel odpovednega pisma) je obtoženec še vedno nadalje prodajal in ponujal enciklopedijo, ter si je denar večinoma pridržal, dasi mu je bilo izrecno naročeno, da ne sme kasirati denarja nego naj naročniki vse poravnajo po povzetju.

Približno enako je napravil s »Slovenskim biografskim leksikonom«, ki ga izdaja Zadružna gospodarska banka. S precejšnjim trudom se mu je posrečilo, da ga je banka sprejela kot akviziterja, seveda brez pravice, vsaj določene ne, prejemati denar.

»Bibliografskemu zavodu« je povzročil okoli 15.000 Din škode, »Zadr. gospodarski banki« pa okoli 5800 Din. Vsled tega je prišel tja, kamor le redko zaide inteligent — pred porotno sodišče.

Porotnemu sodišču je predsedoval višji sod. svetnik **Vehovar**, votanta sta bila sod. svetnik **Mohorič** in okr. sodnik **dr. Petelin.** Drž. pravnik je bil **dr. Fellacher**, zagovornik obtoženca pa **dr. Tuma.**

Zaslišano je bilo mnogo prič, med drugimi tudi ravnatelj Zadružne gospodarske banke dr. Slokar in bančni uradnik Pleničar. K Pleničarju je prišel Žvan enostavno s tem, češ, da pozna njegovega brata. Pleničarjev brat Pavel prvotno noče nič o tem vedeti, da pozna Žvana, na popoldanski razpravi pa se zve, da je spoznal Žvana pri nekem Ciril-Metodovem občnem zboru v Celju, kjer so skupaj pili in bili veseli.

Ravnatelj zagrebškega »Bibliografskega zavoda« **dr. Vl. Prestini** izpove, da je komaj enkrat potom Radovanovića spoznal Žvana in še to le površno. »Narodna enciklopedija« trpi vsled Žvana veliko škodo, ker Slovenci nimajo zaupanja vanjo in mislijo, da je to le navadna prevarantska firma. »Bibliografski zavod« bo vseeno »Nar. enciklopedijo« dostavil ogoljufanim naročnikom.

Žvan je nabral mnogo naročnikov. Predsednik sod. senata vpraša Žvana, zakaj ni poslal vsaj imena naročnikov brez denarja, nakar odgovori Žvan:

»Mi je bilo nerodno!«

Sen. preds.: »Seveda je bilo nerodno! Pa ste sploh mislili denar odposlati?«

Žvan: »Mislil sem!«

Predsednik vpraša nato Prestinija: »Zahtevate denar nazaj?« Prestini: »Mislite, da ga bom dobil?« Priča Olga Greblacher izpove, da se je seznanila z Žvanom v neki gostilni na Vidovdanski cesti in da mu je zaupala, da ima pravico na veliko dedščino iz Londona, okrog 700.000 funtov šterlingov, to je okroglo 800 milijonov dinarjev. Žvan ji je obljubil, da bo posredoval za dedščino, ker ima ugledne zveze, nakar mu je priča obljubila nagrado. Na to nagrado se izgovarja Žvan, da je mislil kriti iz nje manjkajoče zneske pri prodaji leksikonov.

Ker je priča Radovanovič bolan, odloči sodni zbor, da se prečita njegova pismena izpoved, iz katere se zve le to, da je Žvan dal v celem Radovanoviču okrog 3000 Din, za drug denar pa mu je pisal, da mu ga je nekdo ukradel iz hlačnega žepa. V pismu pa da mu pošilja 100 Din — seveda jih je pozabil pustolovski Žvan tudi v resnici priložiti.

Žvan je povsod nastopal zelo samozavestno in je vedno zahteval denar naprej. Čez konkurenčne agente je zabavljal, da so navadni sleparji. Ako so mu naročniki — večinoma imovitejši in inteligentnejši ljudje, kot advokati, zdravniki itd. — dejali, da bodo naročnino poravnali s položnico, je jamral, da bo ob provizijo, nato se ga je vsak usmilil in mu dal predplačilo.

Na vprašanje sen. predsednika: »Kaj pa je to, tako kakor doktor, saj je to vaš podpis«? Žvan ne odgovori.

Pri dr. Mikuču je izročil pozdrave dr. Slokarja, dr. Slokarju pa ni izročil ničesar, niti denarja ne.

Senatni predsednik: »Zbirali ste si samo take ljudi, kjer ste mislili, da bo takoj denar. V Zidanem mostu ste se izdajali kot absolvirani profesor in da sami sodelujete pri tej enciklopediji!«

Dr. Bolči Žvan: »Ko smo prišli v Zidani most, smo šli takoj v klet in smo bili pijani!«

Nekemu naročniku je izvabil 500 Din, nato spremil njegovo ženo v Ljubljano in ji od istega denarja potem »kavalirsko« posodil 125 Din, ko je prišla v zadrego.

Priča Anton Kristan izpove dokaj ugodno za obtoženca, ki je baje precej inteligenten in nadarjen, le da trpi na precej bujni fantaziji. Priča je tudi obljubila Žvanu mesto agenta, ako se eventuelno ustanovi nova zavarovalnica.

Nato prebere predsednik izpoved gdč. D. s katero se je Žvan seznanil v Vranskem. Predstavil se ji je kot dr. Lokar, s šestletno zdravniško prakso, stanuje pa da v Ljubljani, Sv. Petra cesta 36. Pregovoril jo je tudi za večkratno skupno prenočišče, njeno mater pa je prosil za hčerkino roko. Na izprehodu ji je dal spraviti cigarete v taško, ki je potem izginila z 770 Din gotovine. Gospodična D. je prepričana, da ji je Žvan ukradel taško, kar pa on zanika.

Preds. senata: »Ali je resnico govorila?« Žvan: »Ta priča je govorila polno laži! Meni ni bilo potreba ž njo skupaj prenočevati. Taška pa ji je lahko padla z voza!«

Žvan je nastopal včasih s pravim imenom, včasih kot dr. Žvan, urednik raznih ljubljanskih časopisov, včasih kot dr. Lokar, zdravnik za ženske bolezni in advokat hkrati, včasih kot profesor iz Zagreba, včasih pa kot višji uradnik velikega županstva v Mariboru, celo kot prosvetni šef se je predstavljal.

Nekje se je zvečer predstavil kot dr. Kotnik, drugo jutro pa v pozabljivosti kot dr. Lokar.

Hodil je tudi okoli županstev in jih silil k naročbi »Narodne enciklopedije«, v neki občini so ga vprašali, kako je veliki župan obhajal svoj god. Žvan pa je odgovoril, da ga je obhajal sam, uradnikov pa ni povabil. Z vel. županom sta se celo sprla, ker je »dr. Lokar« na lovu ustrelil zajca, ki ga je gospod veliki župan zgrešil.

Imel je tudi ljubavno razmerje z neko celjsko uradnico, ki je dobro vedela, da je Žvan poročen.

Sploh je bil Žvan pri dekletih zelo podjeten in zelo kavalirski, zlasti v plačevanju ceh itd.

10. avgusta 1925 je bil aretiran, sodnija pa ga je spustila na svobodo, ker mora skrbeti za družino. Njegova družinska skrb seveda ni bila nikoli posebno velika.

Kaznovan je bil Žvan že radi hudodelstva tatvine na šest tednov ječe. Radi hudodelstva goljufije pa na dve leti ječe, oziroma po znižanju na 15 mesecev.

Senat stavi nato porotnikom dvoje vprašanj glede poneverbe denarja »Zadružne gospodarske banke« in »Bibliografskega zavoda«, eno vprašanje glede prijave pod napačnimi imeni in eno eventualno vprašanje.

Državni pravnik dr. Fellacher opozarja, da je današnji slučaj zelo redek in da je Žvan goljufal skoro samo inteligentne kroge in to na skrajno predrzen način. Svojih lastnosti, kot lepe postave in spretne govorice se je v polni meri zavedal in to tudi izrabljal. Ima izobrazbo treh gimnazij, nekaj samoizobrazbe in dovolj domišljije. Nekje se je predstavljal celo kot predsednik eskomptne banke. Žvan je tip rojenega pustolovca. Nič boljši ni njegov kompanjon Radovanovič.

Žvan hoče biti fidel, eleganten hoče biti in »doktor« Žvan hoče biti.

Zagovornik dr. Tuma se čuti dolžnega, da protestira proti graji, ki jo je izrekel »Slovenski Narod« proti poroti. Porotniki so možje, ki sodijo po svoji vesti in ne po kakih naredbah, niso tudi odvisni od državnih in drugih paragrafov, nego le od svojega notranjega glasu. Porota je ljudsko sodišče in ljudski glas — božji glas.

Napad »Slovenskega Naroda« je napad na največjo pravno ustanovo, ki jo je država zmogla, to je na poroto. Slovenci so od nekdaj imeli ljudska sodišča, ohranile so se le porote v Beneški Sloveniji, ki imajo oziroma so imele v dveh instancah pravico odločiti smrtno kazen.

Dejanja današnjega obtoženca pa zagovornik zagovarja, da jih ni jemati tako resno, ko se jih. Vsi agenti se radi baharijo in živijo na račun inkasa, ki ga potem izpolnijo z zaslužkom. Žvan je imel namen poravnati primanjkljaj, deloma tudi na račun deleža, ki ga dobi pri bogati londonski dedščini. Izkušnja uči da je take dedščine jemati resnim.

Ako pa je imel tak mlad fant sem ter tja kako »Poldko« se pa nihče ne more nad tem zgražati.

Po rezimeju predsednika Vehovarja izrečejo porotniki svoj krivdorek in sicer na prva tri vprašanja soglasno: »Da!« Četrto eventualno vprašanje je odpadlo.

Žvan pripomni »Hvala lepa!«

Senat razglasi potem obsodbo. Upoštevajoč razne obtežilne okolnosti, kot prejšnje zapore ter olajšave, kot mladost ter upanje na poboljšanje, dalje, da je Žvan oče treh otrok in da je vsa dejanja priznal, je bil obtoženec obsojen na dve leti težke ječe, poostrene vsake četrt leta.

Obtoženec in zagovornik sta si pridržala pravico pritožbe.

Obravnavi je prisostvovalo mnogo občinstva, zlasti kmetov iz Tomačevega pa tudi drugih Žvanovih znancev. Med navzočimi je

bila tudi Žvanova žena ki je po razglasitvi sodbe britko ihtela. Razprava, s katero se pomladansko zasedanje konča, se je pričela ob 9. uri dopoldne in končala ob 10.30 uri zvečer.

Druge poroto.

MARIBOR.

Umor.

Jože Gmajnar se je priženil reven kot cerkvena miš k Petkovim v Leskovcu pri Ptuju.

Žena ga je imela rada, tašča pa je siromaku že od začetka nasprotovala. Naravno je, da so bili v hiši prepiri na dnevnem redu.

Tašča je očitala Gmajnerju pri vsaki priliki njegovo revščino.

Dne 18. decembra je ženska nenadoma umrla. Preiskal jo ni nihče. Takoj po njeni smrti so začeli ljudje šušljati, da Petkova ni umrla naravne smrti.

Sčasoma je prišla govorica oblasti na ušesa. Petkova je bila ekshumirana in ugotovljeno je bilo, da ima zlomljenih sedem reber. Nastal je sum, da jo je umoril njen zet. Na podlagi indicij je bil Gmajnar aretiran in te dni se je zagovarjal pred porotniki.

Porotniki so potrdili vprašanje glede krivde zavratnega umora — šlo je samo za en glas — in Jože Gmajnar je bil obsojen na smrt na vešalih.

Goljuf.

31-letni Friderik Feigelmüller, doma iz Čimehovca pri Brežicah je povojni trgovec Možakar pa se je zašpekuliral. Prišel je v konkurz. Nato je pa začel prav ordinarno goljufati. Parkrat so ga zaprli, toda ni pomagalo, Feigelmüller ja nadaljeval svoje sleparije toliko časa, da je prišel končno pred poroto, obdolžen, da je ogoljufal razne ljudi za 50.000 Din.

Friderik Feigelmüller — nekateri ljudje, kot n. pr. mariborska tvrdka Gaspari & Faninger, ki jo je osleparil za nad 10.000 Din — ga poznajo bolje pod napačnim imenom Josip Gregl — je našel milostne sodnike: Naložili so mu samo 18 mesecev ječe.

CELJE.

17-leten ropar.

Nace Hribar, 17leten mladenič, je kljub svoji mladosti velik lopov. Že kot mlad dečko je kradel, grozil materi s sekiro, jo obrcal itd., tako da ga je vtaknila oblast dvakrat v poboljševalnico.

Sedaj je bil rudarski delavec v Trbovljah. Dne 1. februarja je srečal pijan Fr. Pirnika. Jel ga je nagovarjati k nenaravnemu spolnemu občevanju. Ko je Pirnik to odklonil, ga je udaril Hribar s pestjo po nosu, da se mu je vlila kri ter zavpil: »Denar sem, če ne Te zakoljem«. Istočasno je potegnil nož. Pirnik se je rešil z begom.

Hribar je vse priznal. Obsojen je bil na 3 leta ječe z enim postom in trdim ležiščem vsako četrtletje.

Sport.

Znani dunajski **mojstrski atlet Hans Scherz** je zopet dosegel svojo prejšnjo dobro formo. V treningu je potegnil enoročno 75 kg, sunil enoročno prosto 82.5 kg in 100 kg obojeročno tezno dvignil; s prostim dvigom na prsi je sunil obojeročno 135 kg, neprosto pa 150 kg.

Nov svetovni zamorski bokser. Dolgoletni svetovni bokserski mojster srednje teže Harry Prob se je boksal s črncem Tiger Flowers in je izgubil po točkah. V desnem izpadu boreči se črnec je eden najboljših boksarjev v Zedinjenih državah in prvi za svoječasnim svetovnim mojstrom Jack Johnsonom, ki si je priboril svetovno mojsterstvo.

Lahkoatletika v Češkoslovaški v letu 1925. Češkoslovaška, ki ima v vseh panogah sporta svoje odlične zastopnike, je v lahkoatletiki tudi l. 1925 častno zastopana. Najboljši uspehi so bili: skok v daljavo: Machan (Slavia) 6.71 m; sunek krogle: Ivo (Slavia) 13.63 m; skok v višino: Stanislay (Eperies) 1.845 m; tek na 100 m: Vykoupil 51.2 sek.; tek na 800 m: Drozda (Kolin) 1.58 min.; tek na 1500 m: Drozda 4.05 min.; tek na 200 m: Vykoupil 23.4 sek.; tek na 5000 m: Vikralik (Židanice) 15:42.4 min.; metanje diska: dr. Görog (Makkabea Brat.) 41.40 m; met kopja: Prunar (Slavia) 60.64 m; skok ob palici: Novy (SK Olomouc) 3.60 m; 110 m staje: Jandera (Slavia) 15.6 sek. 39 rekordov je padlo v prošlem letu; petkrat so startali Čehoslovaki v inozemstvu ter prejeli 11 prvih, 12 drugih in 7 tretjih nagrad. Nasprotno je startalo v Češkoslovaški 87 inozemcev, ki je odneslo 65 prvih, 47 drugih in 62 tretjih nagrad.

Največji svetovni rekord Hoffa. Skoraj ne preteče teden, da ne bi slavni Norvežan napravil nov svetovni rekord. Tako je skočil v Baltimore ob palici 4.091 m in potolkel svoj prejšnji rekord za 1.6 cm.

Rokoborci proti boksarjem. Sp. C. Hakoah priredi 15. marca interesanten match. Rokoborec Schlanger se bo meril z bokesrjem Spunerjem. S takim bojem naj se dokaže, kateri način borenja lažje vzdrži napad in odvzame nasprotniku vsako, možnost akcije. V Angliji in Nemčiji so se že vršili taki boji, ki so se vedno končali z zmago rokoborca. O izidu te zanimive borbe bomo poročali.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA.

Ljubljana, dne 4. marca: Vrednote: Inv. posojilo iz l. 1921. den. 77, bl. 78, Loter. drž. renta za voj. škodo, den. 280, bl. 282, zaklj. 281.50. Zastavni listi Kranjske dež. banke, den 20, bl. 22. Kom. zadolžnice Kranj. dež. banke, den. 20, bl. 22. Celjska posojilnice, d. 200, bl. 202, zakl. 202. Ljublj. kreditna bka, den 200, bl. 220. Merkantilna, Kočevje, den. 968, bl. 967. Slavenska, Zagreb, den 50. Kreditni zavod, Ljubljana, den. 175, bl. 185. Str. tovarne in liv., Ljubljana, bl. 120. Trboveljska Ljubljana, den 344, bl. 352. Združene papirnice Vevče, Ljubljana, den 110. Stavbna, Ljubljana, den. 90, bl. 100. Šešir, Škofja Loka den 115, bl. 120. — B l a g o: Hrastovi hlodi od 2.50 m napr., od 30 cm napr., fco nakl. p., bl. 430. Bukovi hlodi, od 2.50 m napr., od 30 cm napr., fco vag. nakl. p., bl. 200. Hrast. plohi, neobroblj., od 2.50 m, 70, 80, 90, 100, 110 mm, I., III., fco Postojna, bl. 1050. Bukovi plohi, neobroblj., od 2 m napr., 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 110 mm, fco meja, bl. 500. Bukovi železniški pragovi: 2.51—2.60 m, 13.50×23×14 cm, fco vag. nakl. p., 135 vag., den. 30, bl. 31, zaklj. 30. Gabrovi hlodi, od 2.50 m napr., od 28 cm prem. napr., zdravi, ravni, enostran. krivina dopustna, fco vag. n. post., den 440. Premog: Kal. ca 7000 antracit, Orle fco vag. Škofljica: blago za 1 tono: kosovec 500, kockovec 450, orehovec 400, zdrob 350; kal. ca. 4800, fco vag. Ormož: kosovec 260, kockovec 240, orehovec 210, zdrob 190. Ž i t a. Pšenica bačka 76/77, 2%, fco vag. Novi Sad, bl. 287. K o r u z a: nova, maj, junij, par. Sombor. okolica, bl. 130; času primerno suha, fco vag. Vinkovci, gar. do Ljubljane, 1 vag., den. 118, bl. 118, zakl. 118; umetno sušena, fco Postojna tranz., 1 vag., den. 175, bl. 175, zaklj. 175; nova za takoj, fco vag. Novi Sad, 1 vag., den. 116, bl. 116, zaklj. 116; nova za marc, fco vag. N. Sad bl. 120; nova za april, fco vag. Novi Sad bl. 127; stara, fco vag. Novi Sad bl. 145; umetno sušena, fco vag. Novi Sad bl. 135; nova, fco vag. Postojna tranz., 5 vag., den. 159.50, bl. 159.50, zaklj. 159.50; nova, fco vag. slov. post., 1 vag. den. 153, bl. 153, zaklj. 153; zeleni fižol, okrogel in podogovat, fco vag. Maribor bl. 270; krompir beli, rinf., fco vag. slov. post. bl. 75; cement »Salona-Tour«, v vrečah po 50 kg, fco Split, 1 vag., den. 40, bl. 40, zaklj. 40.

BORZE.

Zagreb, dne 4. marca. Devize: Newyork ček 56.60—56.90, London izplačilo 275.40 do 276.60, Paris 213.50—215.50, Praga 167.97 do 168.97, ček 167.90—168.90. Curih 1091.75 do 1095.75, ček 1091.50—1095.50. Milan, izplačilo 227.26—228.46. Dunaj 799.45—803.45. Berlin 1351.70—1355.70.

Curih, dne 5. marca. Beograd 9.16, Newyork 519.90, London 25.245, Pariz 19.3375, Praga 15.385, Milan 20.8475, Berlin 123.6925, Bukarešta 2.275, Sofija 3.75, Dunaj 73.20, Budimpešta 0.00727625.

Jack London: 28

Morski vrag.

Deset vozljev, dvanajst vozljev, enajst vozljev, izpremenljivo od časa do časa, je brzina, s katero vozimo. Venomer pa vleče vrli veter od severovzhoda, ki nas žene po naši poti kakih dvestoinpetdeset milj na dan. Žalosti me, veseli ta hitrost, s katero puščamo San Francisco za seboj in s katero drvimo proti tropičnim krajem. Vsak dan je občutno toplejši. Pri drugi popoldanski straži pridejo mornarji razgaljeni na krov in se polivajo drug drugega z vodo. Prikazujejo se leteče ribe in ponoči se splazi gornja straža na palubo in pobira one, ki padejo na krov. Zjutraj je kuhinja polna prijetnega vonja, ko se pražijo, seveda potem, ko je bil Mugridge primerno podkupljen. Tudi delfinovo meso dobimo, kadar Johnson ujame lepo žival ob ladijinem rilcu.

Kakor je videti, prebije Johnson ves svoj prosti čas tamkaj ali pa zgoraj na drogih, kjer gleda, kako reže Duh pod pritiskom jader vodo. V njegovih očeh je strast, oboževanje, po ladiji stopa kakor zamaknjen, gleda zavzet napenjajoča se jadra, peneča ladijino sled, njeno dviganje , njen tek preko tekočih gora, ki se v prelestnem sprevodu premikajo z nami.

Dnevi in noči so pravo čudo, pa dasi imam pri svojem klavernem delu malo časa, si vseeno ukradem tu pa tam kak trenutek, da strmim in zrem na neskončni sijaj in veličastvo, o katerem se mi niti sanjalo ni, da ga svet ima. Nad nami je nebo brezmadežno sinje, sinje kot morje, ki ima pred rilcem barvo in sijaj azurnega satina. Obzorje obrobljajo okroginokrog bledi, volneni oblaki, ki se ne spreminjajo, ne gibljejo, podobni srebnemu okladu brezmadežnega zelenkasto modrega nebesa.

Ne morem pozabiti, ko sem neko noč, ko bi bil moral spati, ležal na sprednjem koncu ladije in strmeč zrl v valovčke pen, ki jih je Duhov rilec metal v stran. Slišati so bili kot žuborenje potoka po mahovitem kamenju v mirni dolini in njihovi šumeči glasovi so me tako premamili, da se mi je zdelo, da nisem več kabinski streže Klada, niti Vam Weyden, tisti človek, ki je petintrideset let presanjal med knjigami. Iz tega sanjarenja me je prebudil neki glas za menoj, nedvomno glas Wolfa Larsena, močan v nepremagljivi gotovosti tega moža in mehak v upoštevanju besedi neke pesmi o tropičnih krajih, katere je ponavljal.

»Hej, Klada,? kako so ti všeč?« je vprašal po primernem premoru, ki so ga zahtevale besede in njih izražanje.

Pogledal sem mu v obraz. Žarel je od svetlobe kakor morje in oči so se mu iskrile v svitu zvezd.

»Nekaj prav posebneoa je to, da rečem najmanj, da kažete neko navdušenje,« sem odgovoril hladno.

»Hej, človek, to je življenje, življenje!« je vzkliknil.

»Ki je poceni in brez vrednosti.« Te besede sem kar tako izrekel.

Nasmejal se je in to pot sem prvikrat slišal pošteno veselost v njegovem glasu.

»Ej, ne morem ti dopovedati, ne morem ti vtepsti v glavo, kakšna stvar je to življenje. Življenje je kajpada brez vrednosti, razen samo sebi. In jaz ti povem, da je pravkar moje življenje prav dragoceno — meni. Neprecenljivo je. Dejal boš, da ga strašansko precenjujem, ampak ne morem za to, kajti življenje, ki je v meni, vrši to cenitev.«

Po vsej priliki je čakal, da najde besedi, da izrazi z njimi misel, ki ga je prevevala, in je konečno nadaljeval.

»Ali veš, da me navdaja neka čudna vzhičenost; počutim se, kakor da bi ves čas odjekal po meni, kakor da bi vse sile bile moje. Razločim resnico, nebeško dobro od slabega, pravičnost in krivičnega. Moj privid je jasen, daljen. Veroval bi skoraj v Boga. Ampak« — in glas se mu je izpremenil, žar mu je izginil iz obraza — »kaj pa je to stanje, v katerem sem? Ta radost, da živim? To radovanje nad življenjem? To navdihnenje, kakor lahko to nazivljem? To je tisto, kar pride, če v človeški prebavi ni nič napačnega, ako je njegov želodec v redu in ti gre jed v slast in vse drugo dobro. To je podkupnina za življenje, šampanjec krvi, vzhajanje kvasja — ne, to vzbuja v nekaterih ljudeh svete misli, v drugih, da vidijo Boga ali si ga ustvarjajo, ko ga ne morejo videti. To je vse; pijanost življenja, vzgibanje kvasa, planje življenja, ki je blazno ob zavesti, da živi. In — pah! Jutri se bom pokoril za to kot se pokori pijanec. In vedel bom, da moram umreti, bržkone na morju, da moram nehati laziti po svetu, da bom živež drugim, mrhovina, da bom moral pustiti vso moč in gibanje svojih mišic, da zopet postanejo moč in gibanje v plavutah, luskinah, drobu rib. Pah! Še enkrat: pah! Šampanjec je že prazen, brez okusa. Iskrenje in vrenje je prošlo, ostala je zgolj pijača brez vsakega okusa.«

VSAKDO si lahko izboljša svojo eksistenco s pravilno uporabo **najboljših šivalnih strojev „Gritzner“** in **„Adler“** ter z nedosežnimi pletilnimi stroji **„DUBIED“**.

Te si nabavi pod ugodnimi pogoji **edino** pri tvrdki

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi levo.

DRVA - ČEBIN

Wolfova ulica 1/II. - Telefon 56.

Vsak dan

namočeno polenovko

se dobi v trgovini Kovačič - Japelj, Ljubljana, Kongresni trg.

Gospodična

želi v svrho skupnih nedeljskih izletov znanje z mladim gospodom, ki, naj šteje 22 let. Ponudbe prosi na upravo lista pod: »Pomlad se budi«.

V službo

k večjemu industrijskemu ali trgovskemu podjetju želi vstopiti resna, zanesljiva in vestna gospodična z 10 letno pisarniško prakso, perf. znanjem nemščine in italijanščine poleg slovenščine, izvrstna strojepiska, korespondentka in knjigovodkinja. — Cenjene ponudbe na upravo lista pod »Elektra« do 20. marca t. l.

Stanovanje

obstoječe iz kuhinje in sobe išče mirna stranka. Plača postranska stvar. — Ponudbe na upravo lista pod: »Stanovanje«.

Absolvent trg. teča a

išče službe pri kakem večjem podjetju. Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. — Ponudbe prosi na upravo lista pod: »Dobra moč«.

Naznanilo splošne otvoritve!

Slavnemu p. n. občinstvu najuljudneje naznanjam splošno otvoritev moje

restavracije „Pod skalo“

na Mestnem trgu štev. 11

in sicer v vseh nanovo in moderno preurejenih prostorih.

Otvoritev s salonskim orkestrom dne 6. t. m. pri večerji ob 19. uri. Policijska ura do 3. ure.

Sem se tudi pobrigal za pristno in dobro kapljico vseh vrst rujnega vinca, kakor tudi za prvorstna topla in mrzla jedila.

Se priporočam obilnemu obisku in beležim

z odličnim spoštovanjem **JOSIP URAN**, restavrater.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta štev. 1a, II. nadstropje.

Vrtnarske zadeve

posreduje

Goikova „Vrtnarska šola“ v Kranju.

Naročajte in širite „NARODNI DNEVNIK“!

Izdajatelj in odgovorni urednik ALEKSANDER ŽELEZNIKAR. — Za tiskarno »Merkur« v Ljubljani Andrej Sever.